

Billédiné Holló Ibolya

A Soros Alapítvány könyvtári programja

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) elnöki tisztségét 1982–1990 között én töltöttem be. Mozgalmas, fejlődő időszak volt, több addig szokatlan tevékenység is megformálódott a hagyományos egyesületi munkákon kívül, amelynek magam is kezdeményezője voltam. Az egyik és a legkülönlegesebb feladat 1984-ben Vályi Gábor ösztönzésére – aki akkor az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöke, az Országgyűlési Könyvtár főigazgatója és az MKE elnökségi tagja is volt –, a Magyar Tudományos Akadémia és Soros György által létrehozott MTA-Soros Alapítvány könyvtári programjának a megtervezése és megvalósítása volt. Ez a program négy évig tartott, szervezője és irányítója voltam, az egyesület titkársága és elnöksége tagjainak tevélegesen részvétele mellett. Ennek a sikeres vállalkozásnak a krónikáját szeretném az alábbiakban bemutatni.

Tárgyszavak: könyvtárügy; alapítvány; kulturális támogatás

Az Alapítvány létesítésének körülményei

1983-ban Soros György magyar származású amerikai üzletember (1) alapítványt akart létesíteni Magyarországon, a kulturális élet és az oktatás támogatására. Ez a kérés eleinte elutasításra talált az illetékes hatóságoknál és pártszerveknél. Az MSZMP KB részéről az ügy elbírálása Havasi Ferenc KB titkárhoz (2) tartozott, aki végül is több értelmiségi vezető befolyására hozzájárult az alapítvány létesítéséhez, de olyan formában, hogy a Magyar Tudományos Akadémia legyen az ügy felelőse, gazdája (3). Így alakult meg Magyar Tudományos Akadémia-Soros Alapítvány néven az az intézmény, amelynek keretében indult meg egy széles körű, több ágazatot érintő tudományos, kulturális fejlesztési tevékenység.

Az MTA-Soros Alapítvány célja az volt, hogy működjenek együtt a magyar tudomány és kultúra támogatása érdekében, különösen a következő célok megvalósításáért:

- a magyar gazdasági, tudományos és kulturális szakemberek és diákok tanulmányútjainak, külföldi kongresszusokon való részvételének támogatása és előkészítése;
- külföldi találmányi jogok megvásárlásának segítése;
- tudományos-kutató műszerek, alkatrészek és anyagok beszerzésének támogatása;
- a magyar tudomány és kultúra támogatása ösztöndíjakkal, adományokkal.

Az alapítvány irányító szervezete az „MTA-Soros Bizottság (továbbiakban Bizottság) lett, elnöke Soros György, személyes képviselője *Vásárhelyi Miklós*, társelnök *Kulcsár Kálmán*, az MTA főtitkár-helyettese, személyes képviselője *Tardos József*, tagjai: *Csizmadia Ernő*, *Hankiss Elemér* és *Vámos Tibor*, majd *Vályi Gábor*.

A Bizottság döntött a programokról, a finanszírozási feltételekről, pályázatokat írt ki és azok elbírálására albizottságokat, szakértői csoportokat nevezett ki.

Az intézmény adminisztratív és pénzügyi működtetését a titkárság végezte. Szervezte és lebonyolította a különböző pályázatokat, programokat. A programterveket és a pályázatok elbírálását a kuratóriumok látták el.

A programok anyagi fedezetéül a Soros Foundation által rendelkezésre bocsátott devizaösszeg ellenértékéül a kedvezményezettek által az MNB számlára forintban befizetett összeg szolgált.

A programok két kategóriában zajlottak. Az elsőbe az olyan programok tartoztak, amelyeknek során az Alapítvány külföldi valutát bocsátott a pályázók rendelkezésére, a juttatás forintellenértékét a Bizottság számlájára kellett befizetni. Az Alapítvány nem adott dollártámogatást forintellenérték nélkül.

Ebben a kategóriában nyílt lehetőség arra, hogy Magyarországon a könyvtárak külföldi folyóiratok, szakkönyvek vásárlására valutához jussanak. Az

Alapítványhoz azonban a könyvtárak egyedileg nem pályázhattak, ezért intézményi keretet kellett találni a könyvvásárlások lebonyolítására. Erre az MKE mint civil szakmai szervezet alkalmas volt, az alapítványi előírások szerint.

Az MKE- MTA-Soros Alapítvány könyvtári programja

1984 nyarán kezdődött meg ennek a programnak a megtervezése és megvalósíthatósági feltételeinek kidolgozása. (5) Elsők között több olyan ügyben is intézkedni kellett, amelyek szükségesek voltak ahhoz, hogy az egyesület ilyen jellegű tevékenységet ellásson, az Alapítvánnyal szerződést köthessen, a programban szereplő tevékenységhez jogosultságot szerezzen.

Tárgyalásokat kellett folytatni a könyvtárakat felügyelő és fenntartó szervekkel az anyagi, jogi és adminisztrációs kérdésekről, az Alapítvány előírásairól, a program szervezési kérdéseiről (munkaerő stb.).

A tárgyalásokat elsősorban az egyesület felügyeleti szervének, illetve fenntartójának, a *Művelődési Minisztérium Könyvtári Osztálya* vezetőjével, *Juhász Jenő*vel kellett lefolytatni.

Az Országos Könyvtárügyi Tanács Vályi Gábor előterjesztésére már ismerte és megtárgyalta a könyvtári program terveit, fontosnak és szükségesnek ítélte meg és a Könyvtári osztálynál hathatósan támogatta. Amikor Juhász Jenővel ismertettük a programot, a tervezet kedvező fogadtatásban részesült.

Az MKE ebben az időszakban kiterjedt szervezettel rendelkezett, közel 4 000 tagja volt, 6 szekcióban és 19 megyei szervezetben széles körű tevékenység folyt, negyvenöt testületi tag is támogatta a munkát. Országos és helyi eseményeket rendeztünk, évente 140–150 előadás, vita, kerekasztal-megbeszélésre került sor, értékes, nemcsak a szakmát érintő témákban, hanem társadalmilag fontos kérdésekben is. Az egyesület külföldi kapcsolatai is egyre bővültek és erősödtek, ebben az időszakban már kétoldalú egyezményekkel megerősített tevékenység folyt a német, osztrák, szlovák, lengyel, angol, holland, svéd, észt könyvtáros egyesületekkel. Természetesen ez igen sok szervezési és adminisztratív munkát igényelt részint a tagszervezeteknél, de főleg a központban.

Az egyesület irányítását az elnök vezetésével 25 tagú elnökség, 5 tagú ellenőrző bizottság látta el társadalmi munkában. Az ügyvitelt egy fő alkalmazott végezte, akinek ez jelentős megterhelést jelentett, hiszen akkoriban az elektronikus eszközök használata csak reménység szintjén létezett.

A feladat elvállalására tehát nem volt egyszerű a döntés meghozatala.

A könyv- és folyóirat-beszerzési program

Amikor az MKE elnökségét tájékoztattam Vályi Gáborral együtt arról, hogy lehetőség van a könyvtárak számára az MTA- Soros Alapítványhoz pályázni külföldi könyvbeszerzési programra, örömmel és aggodalommal fogadták. Az elnökség egyrészt mindenképpen amellet volt, hogy a könyvtárakat hozzásegítse ennek a lehetőségnek a felhasználásához, másrészt aggodalommal gondoltak arra, hogy hogyan fogunk megbirkózni a feladattal a meglévő humán és anyagi erővel.

A könyvtárakban, a nyolcvanas években erőteljesen csökkeni kezdett a könyvbeszerzésre, folyóirat-beszerzésre fordítható összeg, bár a külföldi dokumentumokat vásárlással korábban sem az igények szerint lehetett beszerezni. Külföldi dokumentumok beszerzése a Kultúra Könyv- és Hírlapkereskedelmi Vállalat kizárólagos tevékenysége volt és rendkívül korlátozott deviza állt a könyvtárak rendelkezésére. A szakkönyvtárak csere, illetve egyéb úton még növelni tudták az idegen nyelvű állományukat, de a közművelődési könyvtárakban igen gyér anyagot találhatott, akinek külföldi irodalom olvasás volt a vágya. Nagy szó volt tehát, hogy külföldi könyvekhez és folyóiratokhoz juthatnak a könyvtárak, ha az egyesület az MTA-Soros Alapítvány pályázatai keretében devizához jut és beszerzi, eljuttatja a könyvtárakhoz a nekik szükséges külföldi dokumentumokat.

Mindezeket megfontolva a mérleg serpenyője mindenképpen a feladat elvállalása felé billent. Az elnökség jóváhagyta javaslatunkat, beleegyezett abba, hogy az egyesület teremtsen meg a feladat elvállalásához és végrehajtásához szükséges szervezeti, személyi és anyagi feltételeket. Megállapodott abban, hogy a kidolgozott programot a közgyűlés elé kell tárnunk és jóváhagyatni.

1984 decemberében a közgyűlés elfogadta az Alapszabály módosítását. (6) Ennek a lényegét a Programiroda létesítése – elnevezése: Magyar Könyvtárosok Egyesülete Soros Alapítvány Könyv-

tári Programiroda – valamint működési rendjének jóváhagyása jelentette. A Programiroda felett az MKE Titkárság vezetője, az egyesület főtitkára gyakorolta a felügyeleti jogot, nevezte ki vezetőjét és munkatársait. Ezt a funkciót akkor *Kovács Dezső* (igazgatóhelyettes az *Építésügyi Tájékoztatási Központban*) töltötte be.

A nagy kérdés azonban az volt, hogy az egyesület a Programiroda működésére milyen anyagi eszközökhöz juthat, még nagyobb, hogy a könyvek, folyóiratok beszerzésére pályázott deviza forint-ellenértékét a könyvtárak miből tudják fedezni.

Szerződés-kötés az MTA-Soros Alapítvánnyal

Miután az MM könyvtári osztálya jóváhagyta, hogy az egyesület az MTA-Soros Alapítvánnyal megállapodjon külföldi szakkönyvek és folyóiratok vásárlására magyar könyvtárak részére, 1984. július 8-án létrejött az első megállapodás, amelynek megkötői: MTA-Soros Alapítvány, aláíró Soros György elnök, Országos Könyvtárügyi Tanács (az MM képviselőjében) aláíró Vályi Gábor, Magyar Könyvtárosok Egyesülete, aláíró Billédi Ferencné. (7)

Az egyezményben rögzítették, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesülete könyvtári programot indít azzal a céllal, hogy szakkönyvtárak és közművelődési könyvtárak számára folyóiratokat és külföldi könyveket rendeljen meg könyvterjesztőknél és kiadóknál, intézze a behozatalukat, juttassa el a könyvtárakhoz és bonyolítsa le a számlák kifizetését és a vele járó adminisztrációs ügyeket. Az MTA-Soros Alapítvány vállalja, hogy a beszerzésekhez szükséges devizát rendelkezésre bocsátja, azzal a feltétellel, hogy annak forint ellenértékét az MKE a Magyar Nemzeti Banknál lévő alapítványi számlára befizeti.

A munkálatokat az Országos Könyvtárügyi Tanács, személyesen Vályi Gábor mint minisztériumi megbízott irányítja.

A Könyvtári Program Iroda Szervezete és működése

Azt már az induláskor elhatároztuk, hogy főállású szakembert kell alkalmazni az iroda vezetésére, de ehhez akkor még pénzügyi alapokkal nem rendelkeztünk. Ezért a munkálatokat egy széles körű szakmai/társadalmi összefogással indítottuk meg. Könyvtárak szerzeményezéssel foglalkozó munkatársait felkértük, hogy tegyenek javaslatokat, küldjenek be az MKE titkárságára – ekkor a Budapest

I. ker. Úri u. 54–56-ban, az *Országos Levéltár* épületében volt az irodánk – listákat azokról a folyóiratokról, könyvekről, amelyekre szükségük van és szeretnék megkapni. A listákból katalóguscédulák segítségével egy deziderátakatalógus készült, amelyet felajánlottunk megtekintésre és válogatásra a könyvtáraknak. Ebben jelölhették az igényeiket. Ezeknek alapján készültek el kiadók szerint a rendeléslisták, amelyeket az Alapítvány rendelt meg, fizetett ki és az egyesület címére érkezett. Itt történt meg a vámoltság, a könyvtárak címére a szétosztás a számlák kiküldésével egyidejűleg. Az ellenértéket a könyvtárak az MKE elkülönített számlájára fizették be, amely összeget azután az MKE az MTA-Soros Alapítvány MNB-nél vezetett számlájára forintban átutalt. A kezdet kezdetekor ez egy nagy indulási akció volt, amelyhez az MM a könyvtárak számára külön beszerzési keretet biztosított, hogy a vásárlásokat ki tudják fizetni.

Az akció nagyon szép eredménnyel zárult. 1984-ben 188 könyvtár vett részt a programban Magyarország különböző részeiről: 24 közkönyvtár, 2 egyesületi könyvtár, 45 egyetemi és főiskolai könyvtár és 117 szakkönyvtár.

A könyvtárak összesen mintegy 5 400 könyvet rendeltek meg 45 amerikai, 3 kanadai és 3 brit egyetemi kiadótól. A megrendelt könyvek kereskedelmi ára körülbelül 150 000 dollárt tett ki, amelyből jelentős árengedményt kaptunk. Végül a megrendelésekből 4 880 kötet teljesült, a teljes kiadás 73 000 dollárt tett ki.

Ez a munka nagyon szép teljesítmény volt, a munkálatokban az egyesület vezető munkatársai és nagyon sok könyvtárból önkéntes munkások vettek részt.

A Programiroda fejlesztése, a programtervek megvalósítása

A következő évben már létre tudtuk hozni a Programirodát. Önálló alkalmazottal és időnként szerződött alkalmi segítőkkel megindult a rendszeres könyvbeszerzés és a munkavégzéshez a feltételek javítása.

A fejlesztéshez alapul szolgált, hogy a *Könyvtártudományi és Módszertani Központ* a Múzeum u. 3. alatti épületéből felköltözött a Várba, az OSZK-ba és az elhagyott épületben kaptunk helyiségeket a Programirodának. Itt volt elegendő hely a megrendelt és beérkezett könyvek vámoltságára, tárolá-

sára, előkészületekre a könyvtárakhoz való kiszállításhoz és az adminisztrációs munkákhoz.

A munka folyamatos javításának érdekében, az MM könyvtári osztály rendelkezésének megfelelően elkészült az MKE Soros Alapítvány Programiroda működési szabályzata is. (6)

Ebben lett rögzítve:

1. A könyvtárak igényei összegyűjtésének és feldolgozásának, megrendelésének menete, a szerződések megkötése az érdekelt intézményekkel.
2. A pénzügyi szabályozások, a devizaösszeg forintra átszámítása MNB középárfolyamon és az érkezéstől számított 120 napon belüli átutalás az MTA-Soros Alapítvány számlájára.
3. Az iroda működési kiadásainak fedezetét biztosítandó kezelési költség felszámítása a beszerzéseknél.

Az 1985. első negyedévi egyesületi Tájékoztatóban ismertettük a könyvrendelési lehetőségeket és a rendelés menetét. A rendeléseket a könyvtárak a kiadói katalógusok alapján tehették meg, a Programiroda katalógusokat is juttatott a könyvtárakba. A rendelést katalóguscédulán kellett beküldeni a megadott adatokkal, a Programirodába, a Múzeum u. 3-ba.

A megrendelések összesítése után került sor a kiadóktól való megrendelésre az MTA-Soros Alapítvány Titkárságán keresztül. Azokhoz a rendelésekhez, amelyek nem érték el azt a mennyiséget, amelyhez kiadói engedmény tartozott, az Alapítvány nem járult hozzá. Ez szigorú szabály volt, közölni kellett a könyvtárakkal, hogy a rendeléseik nem teljesíthetők. Így eleve azokat a kiadókat helyeztük előtérbe, amelyeknél több könyvtár rendelt. Ezek voltak például a nyelvkönyveket kiadó Oxford UP és a Cambridge UP, ugyanis a nyelvtanulási program is támogatást kapott az alapítványtól, így nagy volt a nyelvkönyvek, szótárak iránti kereslet. A nyelvkönyvekre külön 100 000 dollár keretet kaptunk.

Az ügymenet javításának érdekében megrendeltük egy számítógépes adattár elkészítését, az akkori technikai szintnek megfelelőt, amellyel a beszerzési adatlapokat, listákat és a számlázást lehetett elektronikusan elvégezni. Ezt az adattárat az *Agroinform* készítette el és ott folyt az adatfeldolgozás is. Ez sokat lendített a munka intenzitásán, bár a számlák kifizetése, kiegyenlítése az Alapítvány számára elég sok problémát okozott a határidők csúszása miatt. Ebből viták, nézeteltérések

adódtak. Az MM Könyvtári osztály revizori vizsgálatában is kifogásként jelent meg, hogy a Programiroda nem tartja a határidőket. Persze ez a könyvtárakkal szoros összefüggésben volt, ha tőlük nem teljesültek időben az átutalások, a Programiroda sem tudott a szerződésnek megfelelően teljesíteni. Erről igazoló jelentést kellett írunk a Könyvtári osztályhoz. *Ezt azért is fontosnak tartom megemlíteni, mert jelzi, hogy az Alapítvány milyen szigorúan követelte meg a devizatámogatás forintértékének kiegyenlítését.*

A MKE Könyvtári Programiroda

1985-ben	200 000 dollár
1986-ban	468 000 dollár
1987-ben	400 000 dollár
1988-ban	70 000 dollár

értékű könyvet és folyóiratot szerzett be a könyvtárak számára.

1986-ban az intézkedések következtében a Programiroda teljesítőképessége megnövekedett, így a Könyvtári program újabb fejezetekkel gyarapodhatott.

Hozzáálltunk a program kiszélesítéséhez is, a felmerült újabb lehetőségek kihasználása céljából.

A hangoskönyvprogram

A könyvtárak, elsősorban a közművelődési könyvtárak már rendelkeztek bizonyos hangoskönyvállománnyal, amellyel a vakok és a gyengénlátók olvasási igényeinek kielégítését segítették. Ebben a könyvtárak a Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségével együttműködtek, ezért felmerült, hogy az állomány növelésére közös pályázatot nyújtsunk be, kazetták beszerzésére igényeljük az Alapítványtól devizát. A javaslatot az Alapítvány támogatta. A hangoskönyvprogramot az alapító édesanyja tiszteletére, aki maga is a gyengénlátók közé tartozott, külön figyelemmel kísérte.

A hangoskönyvprogramban végül 200 műből álló kis gyűjtemény alakult ki magnetofon-kazettákon, 50 könyvtárban elhelyezve, ehhez járult a lejátszáshoz 250 magnetofon is.

1986-ban a VGYOSZ-ban egy stúdiót sikerült kialakítani gyorsmásoló berendezéssel, amellyel lehetőség nyílt a hangoskönyvállomány bővítésére és a könyvtárak számának növelésére is.

A stúdió ünnepélyes felavatásán Soros György elnök úr is jelen volt. Ez alkalommal a Kossuth

Rádió riportere egy hosszú interjút készített velem, amelynek a felvételét a stúdióban én is meghallgathattam.

Filozófiai fejtegetései a nyílt társadalomról számomra teljesen ismeretlen elgondolások voltak – abban az időben nem sokan ismerhették/ismerték ezt Magyarországon. Nagy érdeklődést keltett fel bennem, rendkívül izgalmasnak, megnyerőnek tartottam. Alig vártam, hogy többet tudjak meg róla, figyeltem, hogy még egyszer meghallgathassam a Kossuth Rádióban. Soha nem került adásba.

A hangoskönyvprogramra 1986-ban 100 000 dollár, 1987-ben 100 000 dollár értékben költöttünk forintot. Ennek a programnak a sikerében a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársainak vannak kimagasló érdemei.

Másológépprogram

A könyvbeszerzésnél is nagyobb érdeklődést keltett a könyvtárak körében másológépek beszerzése. 1985-ben az Országos Könyvtárügyi Tanáccsal együtt javasoltuk az Alapítványnak a könyvtári program kiterjesztését másológépek vásárlására. A javaslatot elfogadták és erre a célra 410 000 dollár irányoztak elő, amelyből másológépeket vásárolhattunk kutatóintézeti, szakszervezeti, egyetemi és közművelődési könyvtáraknak. Az összeg az 1984-es könyvvásárlásból megmaradt megtakarítást is magában foglalta.

Amikor a program feltételeit meghirdettük a könyvtáraknak, 185 jelentkezés érkezett Magyarország minden részéből. A nagy érdeklődés érthető volt, ebben az időben a könyvtárakban korszerű másolásra nem volt lehetőség, sokszorosításra is legfeljebb a nagy könyvtárakban „stenciles” technikát használtak.

Az Alapítvány számos gyártó céggel folytatott tárgyalásokat és a támogatás teljes összegéig a Rank Xerox-szal kötött megállapodást 113 gép vásárlásáról. Az egy gépre eső kb. 3 370 dolláros vételár 200 000 másolat készítéséhez elegendő kellékkészlet árát is tartalmazza

Az Alapítvány a kereten felül 30 000 dollárért két Canon típusú mikrofilm-visszanagyító és másológépet vásárolt. Ezeket a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára és az Országos Széchényi Könyvtár kapta meg. A 113 Rank Xerox gépből részesült:

*Egyetemi, főiskolai könyvtárak: 27 db
Egészségügyi könyvtárak: 17 db
Tudományos szakkönyvtárak: 44 db
Közművelődési könyvtárak: 25 db.*

1986-ban pedig száz gépet szerzett be az Alapítvány három kategóriában: harmincat könyvtáraknak, ötvenötöt egyéb intézményeknek, főleg egyetemeknek és kutatóintézeteknek, tizenötöt pedig olyan középiskoláknak, amelyek részt vettek az Alapítvány által támogatott kísérleti nyelvoktatási programban. Ez utóbbiak esetében a Művelődési Minisztérium fedezte a forintellenértéket. 1987-ben negyvenöt könyvtár és ötvenöt egyéb intézmény, főleg tanintézet számára szerzett be másológépeket az Alapítvány. A támogatásból mintegy hetvenötezer dollárt mind 1986-ban, mind 1987-ben a már megvásárolt másológépekhez szükséges fogyóeszközökre költött az Alapítvány. 1988-ban csak fogyóeszközök beszerzésére volt támogatás. (7)

A másológépek megjelenése a könyvtárakban egyrészt a munkafolyamatokban volt nagy segítség, másrészt az olvasók kiszolgálásában is fejlődést hozott. A kezdet kezdetekor ugyan még rendkívül szigorú szabályoknak kellett eleget tenni – a másolatkészítésekről tételes naplót kellett vezetni, a másolókat zárt helyen kellett tartani stb. Ezzel együtt a könyvtárak nagyon örültek ezeknek a berendezéseknek és később a szabályok is enyhültek.

A Sabre-program

Az MKE Könyvtári Programiroda közreműködött az amerikai könyvkiadók által létrehozott Sabre-alapítvány adományának, 61 200 könyvnek a szétosztásában is. A kötetek raktározásának, szállításának, valamint magyarországi szétosztásának költségeit a Soros Alapítvány fedezte. 1987 végéig 32 000 kötetet osztottak szét középiskoláknak, kisebb könyvtáraknak, szakkönyvtáraknak, valamint rászoruló magánosoknak. Az 1988-as évben megszűnt az együttműködés a Sabre-alapítvánnyal, mert a könyvek átadása fejében összesen több mint 300 000 dollár összegű rezsiköltséget igényelt.

Az MTA-Soros Alapítvány a könyvtári programját fokozatosan bővítette intézményi pályázók számára is, így az MTA Könyvtára, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az Országgyűlési Könyvtár, egyházi könyvtárak feldolgozáshoz, történelmi gyűjtemények munkálataihoz kértek és kaptak támogatást. Az Országos Széchényi Könyvtár külön prog-

ramra is kapott juttatást, amelynek célja a történeti értékű kódexek és könyvek megmentése volt. Ebben egy *könyvrestaurátor műhely kialakítása is szerepelt*. A műhely felszerelésén kívül egy restaurátor-tanfolyam költségeire (tanári tiszteletdíjak, ösztöndíjak) adta az Alapítvány a támogatást. Az ideig ugyanis csak évi 10–15 könyv restaurálására futotta a hazai kapacitásból. A tanfolyam 1987-ben indult meg, ebben a munkában az MKE Programiroda is szerepet vállalt. (8)

A Programiroda gazdálkodása

A Programiroda költségeinek fedezésére az MM Könyvtári osztály által elrendelt szabályok szerint a könyvek, másoló- és egyéb berendezések forgalmazásához kezelési költséget számíthatott fel. Csak a minimális kiadásokat lehetett elszámolni. Az volt az elvárás, hogy a könyvek, berendezések árát ez ne terhelje meg a szükséges mértéken felül. Szigorú ellenőrzés folyt, hogy a kezelési költséget a minimálisra szorítsuk. Természetesen a sokrétű, összetett feladatokból álló munkafolyamatokat a csekély alkalmazotti állomány nem tudta volna maradéktalanul elvégezni, nagyarányú önkéntes munka egészítette ki.

Összefoglalva: az MKE Programiroda 1988-ban befejezte tevékenységét és a könyvtári program folytatása a Könyvtártudományi és Módszertani Központ illetékességébe került. A Programiroda működésének négy éve alatt az MTA-Soros Alapítvány anyagi (deviza) juttatására alapozva 70 millió forint értékben szerzett be könyveket és berendezéseket magyar könyvtárak számára.

Értékelve az Alapítvány által biztosított deviza szükségességét, elmondhatom, hogy a program nem lehetett volna ilyen sikeres a szakma összefogása, könyvtárak és fenntartóik, irányító szervek, könyvtárosok önkéntes munkája nélkül.

Az eredmény: több száz könyvtár több ezer olvasója élvezte a közös munka gyümölcseit.

Harminc év távlatából ez a visszatekintés legyen a szakma dicsérete.

Jegyzetek

1. Soros György – születési nevén *Schwartz György* – (Budapest, 1930. augusztus 12. –) magyar zsidó származású amerikai üzletember, közismert filantrop, közgazdász, író, a reflexivitás elméletének kidolgozója. A Közép-európai Egyetem (CEU) örökös kurátora és a kuratórium tiszteletbeli elnöke. A több mint 50 országban működő társadalmi szervezeteket támogató nemzetközi alapítványáról is ismert. Magyarországon a Magyar Soros Alapítványt támogatja adományaival. Wikipedia, 2016. jún. 6.
2. Havasi Ferenc: Az MSZMP Komárom Megyei Bizottsága első titkára 1966. július 8.–1975. július 4. Az MSZMP KB tagja 1966. december 3.–1988. május 22. A Minisztertanács elnökhelyettese 1975. július 4.–1978. április 22. Az MSZMP KB titkára 1978. április 20.–1987. június 23. Az MSZMP PB tagja 1980. március 27.–1988. május 22. *www.neb.hu* 2016. jún.6
3. Vályi Gábor szóbeli közlése alapján.
4. Soros évkönyv 1984–1985. Budapest. 1985. Soros Alapítvány.
5. Magyar Könyvtárosok Egyesülete Tájékoztató. Budapest, 1985. január.
6. Agreement between the Soros-Hungarian Foundation Inc. and the Association of the Hungarian Librarians-National Council of Librarianship. 1984. június 24. Kézirat.
7. A Soros Alapítvány könyvtári programja. Az Országos Könyvtárügyi Tanácsnak és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének tájékoztatója. Könyvtáros. = 1985. p. 59–60.
8. POPRÁDY Géza: A Magyar Könyvtárosok Egyesületének 1987–88. évi tevékenysége. Könyvtáros. = 1989. p. 147–151.

Beérkezett, 2016. VII. 29.-én.

Billédiné Holló Ibolya

E-mail: publikamkk@t-online.hu